

Západočeská univerzita v Plzni

Pedagogická fakulta

Katedra vizuální kultury

Ručně malovaná tapeta jako dominanta konkrétního prostoru +

soubor tří obrazů

Diplomová práce

Bc. Kateřina Koláčná

Učitelství pro základní školy

Výtvarná výchova - Anglický jazyk

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Stanislav Poláček

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni2017.....

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce MgA. Mgr. Stanislavu Poláčkovi za věcné připomínky a vstřícné vedení diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Martině Komzákové, Ph.D. za rady při didaktickém výzkumu, konkrétně při plánování hodin výtvarné výchovy, ve kterých jsem téma diplomové práce využila. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a partnerovi.

.....

Obsah

1	Anotace	1
2	Úvod	2
3	Teoretická východiska	4
3.1	Interiérový design	4
3.2	Tapeta	5
3.2.1	Historie tapety	5
3.2.2	Technologie výroby	7
3.2.3	Materiály	7
3.3	Zakotvení tématu v kulturním kontextu	8
4	Vlastní tvorba	11
5	Didaktický výzkum	14
5.1	Cíl didaktického výzkumu	14
5.2	Rytmus	14
5.3	Plán hodin	16
5.3.1	8. B 16. 2. 2016.....	16
5.3.2	8.B 1.3.2016	19
5.3.3	8.B 8. 3. 2016	24
5.4	Reflektivní bilance pedagoga	28
5.4.1	1. blok.....	28
5.4.2	2. blok.....	29
5.4.3	3. blok.....	30
6	Závěr	32
7	Resumé	33
8	Seznam použité literatury	34
9	Seznam obrazových příloh	35

Seznam zkratk

OSV - osobnostní a sociální výchova

RVP ZV- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

VOV – vizuálně obrazové vyjádření

VV – výtvarná výchova

ZŠ - základní škola

1 Anotace

Praktická část diplomové práce reaguje na současný konzum a nadprodukcí v zemích západního „vyspělého“ světa. V teoretické části pak sleduji vývoj tapety, obor interiérového designu, do kterého tapeta spadá, materiály pro výrobu tapety a první výskyt námětu konzumu a masového užívání ve výtvarném umění. Využití tématu tapety jsem následně ověřila v pedagogické praxi. Pomocí tapety jsem žáky seznámila s výtvarným prvkem rytmu a do výuky jsem zařadila průřezové téma osobnostní a sociální výchovy (OSV).

Klíčová slova: tapeta, historie tapety, osobnostně-sociální výchova, konzum, masovost, média

Annotation

Practical part of the diploma thesis is reaction to modern consumerism and overproduction in western countries of the “developed” world. Theoretical part contains overview of historical development of wallpaper, brief description of interior design, materials and techniques connected to wallpaper and first appearance of consumerism in art. Theoretical part also includes lesson plans and pedagogical reflections which were designed to apply topic of wallpaper to pedagogical practice. It describes the use of wallpaper to introduce rhythm as an element of art and interdisciplinary approach – Moral, Character and Social Education, cooperation in a group.

Key words: wallpaper, history of wallpaper, Moral, Character and Social Education, consumerism, mass consumption, media

2 Úvod

Téma mé diplomové práce je ručně malovaná tapeta jako dominanta konkrétního prostoru plus soubor tří obrazů. Téma jsem si zvolila jako výzvu pro ověření své schopnosti vytvoření tapety. Při malbě tak precizní disciplíny užitého umění je nutná přesnost a trpělivost. Vzhledem k tomu, že má tvorba je charakteristická rozvolněnou až gestickou malbou, hledala jsem odvětví, ve kterém můžu prokázat technickou zručnost.

V umění mě vždy nejvíc zaujme reakce na společnost a poměry v ní, proto diplomová práce řeší téma přesahující rámec výtvarné kultury. Přesto, že obdivuji dokonalost renesančních děl, můj zájem o umění tkví hlavně v možnosti hledat v dílech svá témata a znát výklad autora. Hlavní motivací bylo propojit sociální téma konzumu s výtvarnou kulturou pomocí vlastní tvorby. Mapuji užití konzumu a masovosti v umění, sociologické aspekty konzumní společnosti a roli médií v takovém uspořádání. Umělci, kteří mě v nedávné době ovlivnili a nadchli svou angažovaností, jsou Jiří Žáček a Aj Wej-wej. Oba tito umělci ve své tvorbě nějakým způsobem reflektují média a konzum informací.

Tapeta jako disciplína užitého umění zaznamenala v průběhu svého vývoje posun od vysoce ceněného předmětu, vyhrazeného jen nejbohatším vrstvám, k všeobecné dostupnosti. Další motivací k výběru tapety byly její rozměrové možnosti a potenciál stát se nositelem významu. Od počátků fungovala tapeta jako estetický objekt, dotvářející konkrétní prostor. Já jsem zvolila odlišný přístup. Tapeta funguje jako dominanta prostoru, měla by přitahovat pozornost návštěvníka a měla by ho nutit pátrat po významu.

Další praktickou částí diplomové práce je soubor tří obrazů, doplňujících téma promítnuté na tapetě. V této části diplomové práce jsem se po zvážení několika variant vrátila ke své rozvolněné expresivní malbě. Analyzuji a upravuji strukturu, kterou poskytuje pohled z ptačí perspektivy na pasoucí se zvířata. Barevné řešení obrazů se drží koloritu tapety, proto jsem vytvořila druhou barevnou verzi v odstínech další základní barvy, žluté.

V didaktické části jsem pro ověření ve výuce zvolila pouze tapetu. Věnovala jsem se hlavně jednotlivým výtvarným prvkům, jako jsou rytmus, barevnost, kompozice a interiérový design. Tyto prvky pak byly propojeny s průřezovým tématem osobnostní a

sociální výchovy (OSV), kooperací ve skupině. Rytmus v hudbě jsem zvolila jako inspirační zdroj pro první výtvarnou tvorbu žáků. Po prvním vyučovacím bloku ovšem vyplynula potřeba upřednostnit průřezové téma osobnostně-sociální výchovy. Výzkum proběhl na 21. základní škole v Plzni u žáků osmého ročníku. Skupina byla složena z velmi výrazných osobností a konflikty mezi žáky nebyly ojedinělým jevem.

3 Teoretická východiska

3.1 Interiérový design

Interiérový design je specifický svým úzkým vztahem k prostoru, ve kterém designér realizuje své vize. Stejně jako ostatní odvětví designu musí dbát na funkci a estetickou kvalitu, ale právě omezení konkrétního místa interiéru mu dává význam a hodnotu. Když vezmeme v potaz Vitruviovo pravidlo „Užitečnost, pevnost, půvab.“, zařadili bychom tapetu do kategorie půvabu, neboť dotváří interiér svou estetickou hodnotou. Účinek interiéru tím tedy podpoří či naopak.

Na počátku sloužil interiérový design jen pro dekorativní dotvoření architektury. Díky potřebě revitalizace budov a změně účelu, ke kterému byly stavby prvotně navrženy architektky, se interiérový design dostal na přelomu 20. století do popředí a již významně zasahoval i do samotné stavby a rekonstrukce. Ve 21. století je interiérový design obor s bohatou historií a pevným teoretickým základem. Jako každý obor se dělí na specializace. Interiérová dekorace je specializace zahrnující i téma tapetování. Dalšími specializacemi je interiérová architektura a interiérový design. Tyto obory se odlišují v zásadě hlavně konstrukčními zásahy do samotné stavby, které při tvorbě interiéru probíhají. Interiérová dekorace je v principu povrchové dotvoření interiéru bez stavebních úprav prostor. Na druhé straně interiérová architektura již prostor zásadně konstrukčně upravuje.

Interiérová dekorace prostoru udává styl, využívá se tedy hlavně v rezidenčních, hotelových a restauračních prostorech. Zabývá se vzory, bytovým textilem, osvětlením, nábytkem a materiály. Designér přitom musí brát ohled na specifika prostoru, což se týká i tapety. Dílo musí zapadnout do kontextu budovy, jejího užití a konstrukce. Pracuje-li designér v prostoru s nízkým osvětlením, a není-li jeho záměrem místnost ještě potemnit, nevyužije tmavých barev. Pokud je prostor malý, a záměrem designéra je opticky místnost zvětšit a provzdušnit, využije studené světlé barvy.

Způsoby užití prostoru zásadně vymezují designérové možnosti. Rezidenční interiér je specifický svou určeností pro omezený počet uživatelů. Designér zahrnuje do své práce osobnosti obyvatelů, jejich návyky a potřeby. Tento typ interiéru také otevírá více možností k experimentování a personalizaci. Pracovní interiér má velmi úzce vymezené funkce, které musí plnit. Mluvíme především o ergonomii, komfortu, prostoru a pracovní atmosféře. V neposlední řadě je důležité také propojit design interiéru s filozofií prostoru,

například firmy. Propojení interiéru s jeho okolím se nazývá korespondující interiéř. Podmínkou je, aby autor respektoval toto bezprostřední okolí. Autonomní interiéř je často vytvářen mimo dané místo, neovlivňuje ho konstrukce domu, ale jen rozměry daného prostoru. „*Vliv původní budovy, pokud je vůbec nějaký, je velmi nepatrný.*“ (BROOKER G., STONE S., 2010). Nejčastější užití autonomní strategie najdeme ve výstavních prostorách, či prodejnách obchodních řetězců.

Tapeta jako interiéřová dekorace určuje barvu a povrch interiéru. Při použití tapety s kovovým povrchem může tento prvek zasáhnout i do světelnosti prostoru. Volba materiálu přitom musí odpovídat účelům, ke kterým je interiéř určen. Například pokud se jedná o kuchyni či jídelnu, je vždy žádoucí, aby užité materiály byly i snadno udržovatelné. V obývacích prostorách je pak vhodné udržet hřejivou atmosféru. Tapetu přitom lze využít jako scelovací prostředek prostoru, nebo naopak jako dominantu a výrazný prvek interiéru.

3.2 Tapeta

3.2.1 Historie tapety

Počátky tapety můžeme najít již ve 14. století, kdy se objevil první cech řemeslníků pozlacujících kůže, které bohatí feudálové používali jako dekoraci stěn. Jako materiál sloužily vydělané kůže postříbřené proti oxidaci a dále patinované fermežovým lakem. Obraz či ornamenty se do kůže razily nebo puncovaly. Sešité celky se natahovaly na dřevěné rámy, které byly poté připevněny na stěnu. Rozšířené byly také látkové tapety z brokátu či damašku.

Motivy se měnily s módou daného období. Barokní tapety dávaly na odiv bohatství a pompéznost šlechty. V rokoku se motiv zbavuje barokní těžkosti a objevují se organické prvky v pastelových barvách. Do Evropy se také dostává čínská ručně malovaná tapeta exotických motivů, která patřila mezi nejluxusnější zboží. Klasicismus svým návratem k antickému ideálu nastoluje v tapetových námětech přísné geometrické členění. Objevují se vavřínové věnce, palmety a sloupy. Přejchod k empíru po Napoleonově korunovaci císařem značí zdobení tapet panovnickými symboly z antického Říma.

V méně zámožných domácnostech se od 14. století objevovala tapeta z papíru. Ta se především díky rozšíření tisku a výroby papíru se mohla začít vyrábět sériově. Ve

francouzských a anglických papírenských manufakturách vznikaly tzv. dominotiéry. V 17. století již bylo možné vytvářet plynulý ornament tzv. raport. Jeden dominotiér měřil přibližně 45 x 35 cm a k vytvoření tapety bylo potřeba jednotlivé dominopapíry náročně sestavit. Tapeta v té roli, jakou má dnes, začíná v Anglii na konci 17. století zavedením výroby pruhů papíru, odpovídajících tehdejší výšce místnosti. Od této doby se mezi tapetami začala objevovat řada vzorů a námětů, takže tapeta v prostoru zastává i roli obrazu. Objevují se scenérie, válečné výjevy a repliky slavných děl.

Revolucí ve výrobě tapety bylo válcové síto. To umožnilo výrobu „nekonečného“ papíru a tedy i „nekonečné“ role tapety. Od jeho vynálezu kolem roku 1830 došlo k výraznému rozšíření tapety. Průmyslová výroba, kterou spolu s válcovým sítem podpořil také vynález rotačního tisku, tapetu výrazně zlevnila, a tedy zpřístupnila. Tiskařské válce se osazovaly kovovými můstky a plochy se vyplňovaly plstí. Tato technologie byla posledním krokem k moderní výrobě tapety, kdy se barevné plochy tisknou ve více vrstvách, což je nejrychlejší způsob jejich tisku.

Vynález rotačního tisku spadá do období historismu. Tiskly se proto tapety různých stylů, od neorenesance až po koloniální exotismus. Na začátku 20. století nastolila secese, poslední umělecký sloh, který ovlivnil všechny umělecké obory, v tomto přezdobeném dekorativismu řád. Je odvržena geometričnost, symetrie a dominuje organická tvarovost světlých a jasných barev.

Krokem k moderní jednobarevné tapetě, která nahrazuje malbu, je art deco. Účelnost tapety dotahuje hnutí Bauhaus podporující jednotu řemesla a umění svou kolekcí tapet Le Corbusiers. Poválečná 50. léta se nesou v duchu optimismu a obnovy. Dominují světlé barvy, geometrické tvary a abstrakce inspirována uměním moderny.

Od 60. do konce 70. let byl rozmach tapety v západních zemích podpořen Pop-artem a Op-artem. Naddimenzované futuristické vzory ovládly tapetový vzorník a mezi materiály vedl vinyl. Po ropné krizi se masová výroba poprvé zastavuje kvůli nedostatku výrobní suroviny. Začínají se objevovat přírodní materiály jako je korek a tráva.

V 80. letech, kdy se interiérový design začíná vymezovat jako samostatný obor, ustupuje ornament a barva střízlivosti a jednoduchosti bílých stěn. Tapeta se používá jako výrazný element interiéru, kdy sice není potapetovaná celá místnost, ale pruh tapety funguje jako silný módní prvek. Návrhy pochází od významných designérů, jako jsou

Lagerfeld, Šípek, Mendini. Moderní technologie tisku umožňují individualizování tapety na úroveň jejího počátku ve čtrnáctém století. Každý může mít svou originální tapetu.

3.2.2 Technologie výroby

Tisknutá tapeta má několik možných technologií, většina z nich je založena na rotačním postupu. Mezi tyto technologie patří flexotisk, který je vhodný pro jednobarevné vzory. Při více barevných motivech je však potřeba pro každou barvu použít samostatný tiskařský stroj. Pro složité vzory je vhodný měděný hlubotisk, využívaný také k tisku časopisů. Díky stálosti materiálu je kvalita tisku udržitelná i při vysokých nákladech. Technologie nanášení barev umožňuje nejjemnější barevné přechody, a proto je také nejvyužívanějším postupem při tisku tapet.

Dalším rozšířeným způsobem tisku tapety je sítotisk. Na rozdíl od uměleckého sítotisku, či tisku v malých nákladech, se tapeta tiskne rotační technologií. Síto je perforováno a propouští barvu jen tam, kde je potřeba. Tento postup umožňuje tisknout tapety s reliéfem. Pás tapety je vystaven 200°C, čímž dochází k napětí nanesené barvy a vznikne reliéfní struktura.

Digitální tisk jako nejmladší technologický postup vychází z digitální předlohy. Výrobce je díky flexibilitě digitálního tisku schopen vyrobit tapetu s libovolným motivem. Velkou nevýhodou je však nízká odolnost vůči světelnému a mechanickému opotřebení.

Další možnou metodou je ražení, pomocí které se vyrábí strukturované tapety. Pruh tapety za velkého tlaku prochází mezi negativním a pozitivním válcem. Mezi nejkvalitnější tapety patří kaširované z více vrstev papíru. Ražení se také používá jako dokončovací metoda, kdy se zvýší odolnost tapety.

3.2.3 Materiály

Hlavní skupiny materiálů, ze kterých se tapeta vyrábí, jsou papír, vinyl s papírovým nosičem, vinyl bez papírového nosiče, vlies a textil. Dále pak velurové tapety s kovovým efektem a z přírodních materiálů.

Klasické jsou tapety z papíru, který je upravován různými postupy. Vliesové tapety, nově velmi rozšířené díky mnoha pozitivním vlastnostem materiálu, se vyrábí z jednostranně impregnovaného nosiče z buničiny, či textilních vláken. Mezi jeho pozitivní vlastnosti patří vysoká propustnost páry a vzduchu, nízká hořlavost a možnost nanášet

lepidlo jak na tapetu, tak na stěnu. Na rozdíl od papírových tapet nemusí být vliesové tapety předem vlhčené a mohou se tedy nanášet rovnou na stěnu. Textil je, jak už bylo zmíněno, jedním z nejstarších materiálů, ze kterých byly tapety vyráběny. Je možné ho potisknout sítotiskem. Dalším klasickým materiálem pro výrobu tapet je velur. Tento postup je náročný a drahý, a proto se tento typ tapety objevuje jen málo. Velurové tapety jsou zásadní v restaurátorství. Další nákladné tapety jsou s kovovým efektem. Pro jejich výrobu se používají hliníkové fólie, kaširované na papírový, nebo vliesový podklad. Existují přitom levnější alternativy v moderních tiskařských postupech. Obrazové tapety jsou pokračovatelem tradičních panoramatických tapet. Ucelené scénérie jsou sestavovány z jednotlivých částí. Díky modernímu tisku je možné vyrobit obrazovou tapetu či fototapetu. Přetíratelné tapety jsou zvláštní kategorií, která umožňuje dodatečné upravování tapet po výrobě strukturovaného nosiče z vinylu nebo vliesu. Objevují se imitace dřeva a omítky, které si uživatel může přizpůsobit k obrazu svému.

3.3 Zakotvení tématu v kulturním kontextu

Téma masovosti a konzumu se ve výtvarném umění poprvé objevilo v dobách pop-artu, kdy umělci reagovali na průmyslovou výrobu, sériovost a vizualitu masmédií. Byla to doba 50. a 60. let 20. století, kdy konzumní společnost, nejdříve v severní Americe a později i v západní Evropě, nabrala na síle po světových válkách. Evropský pop-art má silné kořeny v Německu, kdy tehdy ještě západní Němci nakupovali díla amerických pop-artistů a vznikala také originální díla. V Československu se pop-art objevil také, během *Zlatých šedesátých*, kdy došlo k uvolnění komunistického režimu, a do země se dostala díla západních umělců. Jedním z představitelů je Jiří Kolář. Lawrence Alloway, autor názvu směru, prohlásil, že původně byl název pop-art významově jinde. Označoval vizuálně obrazná vyjádření masmédií. Možnost sériové výroby a nekonečně se opakující motivy tapety jsou propojitelné s uměním pop-artu, i když jen s jeho částí.

Dalším odvětvím umění, které využívá lidský konzum a nadbytek, je ready-made. V umění ready-made se odráží sociologie společnosti, umělci nezdědka využívají odpad a použité předměty. Robert Rauschenberg je jedním z význačných představitelů pracujících s plýtváním americké společnosti. V praxi si představme člověka, který na ulici sbírá odpadky. Nahromaděný materiál následně umělec použije k vytvoření uměleckého díla.

Ze sociologického hlediska na problematiku nahlížím skrze média a jejich vliv na lidské jednání a smýšlení. Není ojedinělé, že reakce na propagaci snahy měnit zaběhnutý způsob života udržitelným směrem jsou minimálně z velké části úsměvné až opovržlivé. Přesto je propagace skrze reklamu, produktový design, design obalu, výběr informací, které nalezne uživatel na potravinách a dalších produktech, akceptovanou manipulací.

Střední třída, nebo buržoazie jak ji nazývá Barthes, žije v iluzi bohatství, která je podporována médii. Mýtus hraje v tomto přechodu od skutečnosti k ideologii velkou roli. „Funkcí mýtu je vyprazdňovat skutečnost:...“. (Barthes R. 2004, str. 141) Mýtus je formou komunikace, není definován tím, co sděluje, ale způsobem jakým to sděluje. To samé se objevuje v percepci produktů, kterým je spotřebitel vystavován. Forma sdělení je většinou pro spotřebitele zásadnější než jeho obsah.

Média v současné době plní nejen funkci šíření informací, ale i jejich tvoření. Význam médií se zásadně proměnil, jejich role ve společnosti je určující. Koncový uživatel již není koncovým uživatelem v pravém slova smyslu, i on má v současné době možnost skrze sociální sítě informace masově sdílet. V této skutečnosti se pro politické aktéry a ekonomicky silné mocenské centrály stává uživatel jen dalším účinným prostředkem, jak ovlivňovat a přizpůsobovat podmínky pro svůj odbyt.

Objektivita a etika jsou jedny z nejzásadnějších pilířů společnosti. Jejich uplatnění v médiích a hlavně sociálních sítích, jejichž obsah z většiny tvoří neodborná společnost, ventilující své emoce, je diskutabilní. Je proto potřeba vzdělávat společnost ve vizuální gramotnosti, ale i uplatňovat princip multiliteracy. Dnešní člověk: „Namísto delších ucelených informací vyhledávají pouze rychlý sled zpráv, věnují se více zábavě a jednoduchým schématům, která nestojí žádné úsilí a nevyžadují tolik času.“ (Růžička, V. 2011. s. 90) Vizuální prostředky jsou tedy v současné době silným prostředkem ke sdělení informací. Moc titulku a působivé fotografie je nepopíratelná. Lidem stačí pouze tyto dvě informace, aby *sdíleli*. V rychlé době je potřeba rychle zaujmout stanovisko k problému, což je ideální prostředí pro šíření nesnášenlivých názorů.

Touto problematikou se zabývá mediální umělec Aj Wej-wej, či český autor Jiří Žáček. Aj Wej-wej na své aktuální výstavě v Národní galerii prezentuje příspěvky, týkající se uprchlické krize, které se svým týmem sesbíral. Tyto útržkovité reakce na problematiku, která se místo v prostředí odborníků vyřešila na sociálních sítích, ve

společnosti neoborné, neinformované, či dezinformované, umístil na velkou plochu vedle sebe a už tento akt dal takovému chování jiný rozměr.

Jiří Žáček ve svém díle reaguje na trend *hashtagů*, kdy soucítění nad ztrátami v důsledku teroristických útoků, zahltí celá sociální média jako vlna, která ovšem stejně rychle jako se objevila, zase zmizí. Otázkou je, do jaké míry je tato empatie opravdová a do jaké míry je prostředkem k projevu nenávisti.

Současná média vytváří ze spotřebitele konzumenta, který se zacyklí v neustálém nakupování nových a lepších produktů, bez toho aniž by jejich novost a kvalitu ověřoval. Stačí použít správné propagační prostředky.

4 Vlastní tvorba

Rozhodnutí zpracovat téma tapety a motiv masovosti vyplynulo z prostoru, který mne zaujal. Tímto prostorem byla stará budova JZD. Zajímá mne současná otázka nadprodukce, která se týká jídla, oblečení a elektroniky pro tzv. vyspělý svět, a která má dále za následek vyčerpávání nerostného bohatství a půdy a poškozování přírodního prostředí. Vzhledem k tomu, že umění a tvorba se často váží na sociální a kulturní situaci své doby, což jsou pro mne zároveň jejich nejdůležitější funkce, rozhodla jsem se svou prací toto téma uchopit.

Zemědělská budova, která mne k tvorbě tapety inspirovala, je na současné poměry chovu dobytka malá. Sloučením okolních JZD v roce 1956 byla tato budova opuštěna a chov byl přesunut do nového většího prostoru v nedaleké vesnici Hlohovice. Budova je v dezolátním stavu, ponechaná přírodě. Mým záměrem bylo tapetu do budovy umístit a sloučit s instalací kavárenského zákoutí se stolkem a dvěma křesly. Tento záměr nakonec nebyl realizován a tapeta je umístěna do obyvatelného prostoru díky rastrovému programu.

Tapeta byla vždy luxusní komoditou, díky technologickým pokrokům a vývoji levného materiálu se od roku 1830 stala stále se rozšiřujícím módním doplňkem domácích interiérů. Podobně také industrializace a kolektivizace zemědělství rozšířila určité produkty a snížila jejich cenu. Masové rozšíření určitého produktu nevyhnutelně vede také k rozšíření nekvalitních kusů. Variabilita, různorodost a zájem o původ a kvalitu je podle mého jedinou možností jak omezit produkci neohleduplnou ke svému prostředí a udržet estetické hodnoty. Lidé by se opět měli naučit pracovat se surovinami aktuálně dostupnými v přírodě, není potřeba znásilňovat půdu a dobytek k neustálé produkci potravin, která pro nás většinou není ani zdravá, ani potřebná.

Maso jako motiv pro mne bylo jasná volba, neboť každodenní konzumace masa je trendem současné společnosti, která žije v klamně představě svého vlastního bohatství. Tento způsob života, jako jeden z mnoha, je ale bohužel založen na živoření neprivilegované 1.5 miliardy lidí, žijících v chudobě či na hranici chudoby. Naproti tomu zájem o kvalitní produkty a podpora lokálních zemědělců a výrobců je rozšiřujícím se trendem. Otázka je nakolik je to pouhý trend, který se postupem času ztratí na intenzitě a

transformuje se do trendu nového, a nakolik má potenciál stát se rozšířenou životní filozofií.

Při hledání různých forem, kterými by se dal motiv masa převést do výtvarné oblasti, jsem se inspirovala jeho strukturou. Prvotní záměr byl do struktury zasadit tvary různé zvěře a dobytka, aby uživatel prostoru mohl tapetu studovat a objevovat. Vedoucí práce ovšem apeloval na dodržení tradiční formy tapety, která rytmizuje jeden zvolený motiv. Naskenovala jsem tedy původní kresbu a ve vektorovém programu jsem hledala motiv. Tím se na konec stal vertikální pruh abstrahované tkáně viz obr. 2. Tento motiv jsem vrstvila a navazovala tak, aby vznikl ucelený díl, který je možné množit a napojovat ze všech stran. Vznikl tak organický ornament.

Barevnost se po celou dobu tvorby držela původního koloritu zdroje inspirace, tedy v odstínech červené. Jde sice o velmi výraznou barvu pro interiér, ale mým hlavním záměrem bylo pojmout tapetu ne jako objekt estetický, ale jako objekt umělecký. Přestože součástí práce jsou tři obrazy, chtěla jsem udržet tapetu jako nositele významu. Červená barva patří mezi primární barvy, je barvou symbolizující život, energii, krev a oheň. Charakter barvy je určován z velké části charakteristikou jevů, ve kterých se člověk dané kultury s barvou setkává. V různých odstínech symbolizuje emoce, jako jsou vztek, agresivita, nenávisť, vášeň, láska. Červenou lze zařadit do skupiny teplých barev, které, použity v interiéru, prostor oteplují, zútulňují a zmenšují. Velké zastoupení mají v mé práci také neutrální barvy a to od černé, přes stupně šedi až po bílou. Zmírňují účinky agresivní červené a přidávají na temnosti. Na tapetě jsem použila odstíny červené a další bary v kombinaci tak, aby působily negativně, v obrazech je užití obdobné.

V interiéru je pak tapeta použita ve dvou barevných variantách, výrazné červené a pastelové žluté, která pokrývá zbylé stěny, a na kterou jsou umístěny obrazy ve stejné barevnosti jako hlavní tapeta.

Pásky rytmicky pravidelné tapety jsou narušeny tapetou s původním motivem, který je nepravidelný a blíží se spíše velkoformátové malbě. Narušení funguje jako záchytný bod pro uživatele prostoru. Výrazná barevnost a velké kontrasty uvnitř tapety by mohly působit příliš bezútěšně a nepříjemně a záměrem není estetickou funkci zcela opustit.

Náměty a zpracování obrazů se přes realistickou krajinomalbu idylických motivů dostaly až k abstraktnímu zpracování jediného motivu ve třech variantách.

První záměr bylo zachytit v naší kultuře nejčastěji se vyskytující domácí zvíře ve stylu českých krajinářů, jako jsou Antonín Chittussi, Antonín Slaviček a František Kaván. Cílem tohoto záměru byl podpořit kontrast mezi agresivností tapety a klidností krajin. Určující styl tapety ovšem s takovým uchopením nefungoval a bylo tedy potřeba hledat směr jiný. Motiv obrazů byl omezen na jediné zvíře, které z návrhů vyplynulo jako nejpodarenější. Pohled z ptačí perspektivy je zvolen záměrně. Při abstrahování se z motivu louky a zvěře stává také organická struktura. Mírná abstrakce v obrazech se stala mostem k abstrakci struktury masa v tapetě.

5 Didaktický výzkum

5.1 Cíl didaktického výzkumu

Didaktický výzkum byl proveden na 21. základní škole v Plzni - Slovany u žáků 8. třídy. Počet žáků ve třídě se vždy pohyboval kolem 26. Tématem práce žáků byl rytmus a tapeta. Průřezovým tématem byla schopnost kooperace při skupinové práci. Kooperaci ve skupině jsem zvolila především s ohledem na její rozšíření v současné profesní sféře a potřebu v současné společnosti. Po prvních odučených hodinách se zároveň ukázalo, že toto téma je ve třídě potřeba rozvinout. Dále bylo potřeba podtrhnout pozitiva spolupráce s rozdílnými osobnostmi. Zařadila jsem proto do výuky Belbinovu typologii týmových rolí. Námět své vlastní tvorby (masovost, konzum) jsem do výuky nezařazovala, jelikož pro můj hlavní záměr neměl zásadní význam.

K dispozici jsem měla tři bloky 2 x 45 min s 10 min přestávkou během odpoledního vyučování. První dvouhodinový blok byl pojat jako úvodní a motivační. Žáci měli za úkol zaznamenání rytmu. Zvolila jsem propojení rytmu vizuálního s rytmem v hudbě. Předpokládala jsem, že to studentům usnadní uchopení tématu.

Cílem didaktického výzkumu bylo seznámení žáků s tématem z užitého umění a jeho propojení s průřezovým tématem (OSV). „Umění a kultura se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetického – jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa.“ (RVP ZV, MŠMT 2016)

5.2 Rytmus

„Rytmus je jedním ze základních projevů života.“ (Roeselová, V. 2004. s. 98)
Rytmus je spojen s koloběhem roku, dní i s funkcemi našeho těla. Je přirozenou součástí našeho světa a lidé jej uchopují z hlediska různých oborů: hudby, přírodních věd, techniky, atd.. S žáky jsem se věnovala rytmu výtvarnému, inspirovanému rytmem hudby.

Pravidelný rytmus opakuje zvolený prvek v ustáleném rozestupu. Tento typ rytmu působí klidně a v užitém umění funguje jako ornament. Volné rytmické uspořádání je na druhé straně pro vnímání příjemnější. Zachovává si řád, ale je oživeno porušováním řady. Toto porušení může mít podobu změny barevnosti, struktury, velikosti motivu, čímž vzniká nepravidelný rytmus. Nalezneme ho v přírodě, ale i v lidských činnostech.

Absence rytmu je pro vnímatele nepříjemná, únavná a nepředvídatelná. Přirozené je pro člověka rytmus vyhledávat, proto žákům vytvořit a dodržovat rytmus většinou nečiní potíže. Rytmus žáky provází již od mateřské školy, kdy se objevuje v říkankách, básničkách a různých pohybových aktivitách.

5.3 Plán hodin

5.3.1 8. B 16. 2. 2016

Časová dotace: 2 x 45 min.

Počet studentů: 26

Téma bloku: Rytmus

Cíl prvního 90 min. bloku: Seznámení s pojmem rytmus a tématem následujících bloků

<p>RVP:</p> <p>VV: Rozvíjení smyslové citlivosti - žák užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie</p> <p>OSV: Sociální rozvoj - kooperace, mezilidské vztahy Osobnostní rozvoj - kreativita</p>	<p>Cíl prvního 90 min. bloku: VOV žák je schopen popsat a zaznamenat vizuálně obrazné vyjádření (VOV) - rytmus</p> <p>Konkrétní výstup: zachycení rytmu z jednotlivých hudebních ukázek na papír, 2 návrhy pro využití jednoho zvoleného rytmu ve výsledné práci</p>
<p>Čtyři dimenze expresivního zážitku:</p> <p>Významová komponenta: rytmus v hudbě a vizuální kultuře</p> <p>Konstruktivní komponenta: Co je to rytmus? Jaké druhy rytmu jsou?</p> <p>Empatická komponenta: Jaký pocit vyvolává určitý rytmus?</p> <p>Prožitková komponenta: Jak se mi pracovalo ve skupině spolužáků, kteří rytmus vnímali stejně, či podobně jako já?</p>	<p>Úroveň expresivního zážitku, která je rozvíjena:</p> <p>Konstruktivní komponenta</p>
<p>Vztah k oboru rytmus jako VOV</p>	<p>Pojmový slovník: rytmus, motiv, tapeta</p>

<p>Organizace výuky</p> <p>10 min brainstorming</p> <p>5 min instrukce</p> <p>15 min motivační aktivita</p> <p>10 min reflexe</p> <p>5 min rozdělení do skupin</p> <p>10 min přestávka</p> <p>5 min instrukce</p> <p>20 min návrh motivu</p> <p>15 min reflexe</p> <p>5 min úklid</p>	<p>Pomůcky a nároky na prostředí:</p> <p>prostor pro vytvoření kruhu pro reflexi, technika k prezentaci hudebních ukázek, skicový papír pro zachycení rytmu a na rozpracování motivu tapety</p>
<p>Zdůvodnění metod vzhledem k cíli:</p> <p>Individuální práce při vizuálním zachycení rytmu na základě hudebních ukázek je zvolena pro osobní uchopení a analýzu pojmu. Skupinová práce a reflektivní dialog jsou použity pro rozvoj schopnosti spolupráce a komunikace studentů.</p>	<p>Použité metody a časové rozložení :</p> <p>metoda dialogická, výtvarná činnost, metoda monologická</p> <p>5 min Brainstorming: (metoda dialogická) Co je to rytmus? Kde ho můžeme najít?</p> <p>5 min Zadání: Rozdělte si papír na tři části a tužkou či pastelkou zaznamenejte rytmus, který slyšíte v hudební ukázce.</p> <p>15 min Motivační aktivita: Vyučující pustí žákům tři hudební ukázky. Měl by v nich být znatelný rozdíl, co se týče rytmické stránky. Studenti zaznamenávají v lineárních kresbách rytmus, jak na ně z</p>

	<p>dané písni působí. K tvorbě si vyberou jakýkoliv kresebný prostředek. (Iggy Pop- Passenger, Swept-Kiasmos, Oh Wonder - Technicolor)</p> <p>10 min Reflexe v kruhu: Studenti odprezentují svoje kresby a popíší daný rytmus, zda byl pravidelný či naopak.</p> <p>5 min Rozdělení do skupin: Studenti se sami zařadí do skupin podle podobnosti techniky a způsobu tvorby. Skupiny by měli být max. po 4, ideálně po 3 studentech.</p> <p>5 min Zadání: Ve skupině zvolte jeden rytmus a vytvořte min. dva návrhy motivu, který budete v tomto rytmu opakovat na tapetě</p> <p>20 min Tvorba motivu - výtvarná činnost, skupinová práce</p> <p>10 min Reflexe po aktivitě - metoda dialogická</p> <p>5 min Úklid</p>
--	--

<p>Otázky k reflexi:</p> <p>Před aktivitou: (Brainstorming) Co je to rytmus? Kde ho můžeme najít? Co se stane, když rytmus poruším?</p> <p>Po aktivitě 1: Jaký rytmus byl v jednotlivých ukázkách užít? Pravidelný, nepravidelný?</p> <p>Po aktivitě 2: Otázky pro celou skupinu: Jak hodnotíte skupinovou práci? Jaký rytmus jste zvolili?</p>	<p>Formy hodnocení: Analytické slovního hodnocení</p> <p>Kritéria hodnocení: schopnost pojmenovat vybraný rytmus, odprezentované min. dva návrhy motivu</p>
--	---

5.3.2 8.B 1.3.2016

Druhý blok byl soustředěn na spolupráci a jednotlivé role ve skupině. Návaznost na obor je skrze teorii tapety, její zákonitosti a ukázky. Žáci pokračují v práci ve skupinách, které byly vytvořeny v předchozím bloku. Jejich hlavním úkolem bylo zvolit jeden motiv, který ve skupině navrhli, a rozpracovat jej do tapetového pásu. Žákům je prezentována zjednodušená typologie týmových rolí inspirována Belbinovou typologií.

26 studentů

90 min s 10 min přestávkou po 45 min

<p>RVP:</p> <p>VV- Rozvíjení smyslové citlivosti</p> <p>OSV - morální rozvoj, hodnoty, postoje a praktická etika, sociální rozvoj - poznávání lidí, kooperace, týmové role ve skupině, jak jednotlivé týmové role obohacují skupinovou práci, jaká negativa mají jednotlivé role</p>	<p>Cíl druhého 90 min. bloku:</p> <p>rozvoj sociálních kompetencí studentů, práce ve skupině</p> <p>Konkrétní výstup:</p> <p>tapeta 2x1m</p>
---	--

<p>Čtyři dimenze expresivního zážitku:</p> <p>Významová komponenta: Tvorba tapety do konkrétního interiéru.</p> <p>Konstruktivní komponent: Jaký rytmus a barevnost užívám?</p> <p>Empatická komponenta: Jaké prvky jste užili pro vhodnost tapety pro daný interiér?</p> <p>Prožitková komponenta: Jak se mi ve skupině pracovalo, když jsem byl seznámen s teorií týmových rolí?</p>	<p>Úroveň expresivního zážitku, která je rozvíjena:</p> <p>Prožitková komponenta</p> <p>Významová komponenta</p>
<p>Vztah k oboru interiérový design</p>	<p>Pojmový slovník: kooperace, pozitivum, negativum, interiér</p>
<p>Organizace výuky</p> <p>15 min reflexe</p> <p>10 min teorie skupinové práce</p> <p>5 min instrukce</p> <p>5 min konzultace v kruhu</p> <p>40 min tvorba tapety</p> <p>5 min úklid</p> <p>15 min reflexe</p>	<p>Pomůcky a nároky na prostředí:</p> <p>balicí papír nařezaný na 1x2 m velké pásy, prostor pro vytvoření kruhu pro reflexi, prostor pro tvorbu velkých formátů, uložení tašek a věcí do jednoho bezpečného rohu, kde nebudou ušpiněny</p>

<p>Zdůvodnění metod vzhledem k cíli:</p> <p>U studentů je potřeba rozvíjet schopnosti spolupráce a komunikace proto jsou zvolené metody založené na skupinové práci a reflexi, kdy je na studentech aby vykomunikovali své potřeby a zreflektovali svou roli ve skupinové práci.</p>	<p>Použité metody a časové rozložení :</p> <p>metoda dialogická, výtvarná činnost, metoda monologická</p> <p>10 min Reflexe skupinové práce: Jak se vám ve skupině pracovalo? Jaký rytmus jste zvolili?</p> <p>15 min Práce ve skupině: Jmenujte pozitiva a negativa skupinové práce? (jmenujte jednu negativní a jednu pozitivní) Spojte téma charakteristiky spolupráce s charakteristikami tapety.</p> <p>5 min Zadání: V průběhu práce na tapetě si přečtete pozitiva jednotlivých týmových rolí a napište alespoň dvě negativa k libovolné týmové roli. (Belbinovy týmové role)</p> <p>40 min Tvorba tapety - výtvarná činnost (po 15 min práce je přestávka): Žáci při práci ve skupině chodí k tabuli a píší, jaká negativa by tyto role mohli mít. Vyučující dopíše negativa, která žáci nenapsali. Průběžná konzultace s jednotlivými skupinami- metoda dialogická</p> <p>5 min Úklid</p> <p>15 min Reflexe po aktivitě - metoda dialogická: Žáci ve skupině před úklidem zapíšou odpovědi na reflektivní otázky a po úklidu bude mít každá skupina prostor prezentovat svou odpověď.</p>
---	---

<p>Otázky k reflexi:</p> <p>Před aktivitou: (Brainstorming) Jmenujte pozitiva a negativa skupinové práce?</p> <p>Po aktivitě: Jakou roli jsem ve skupině zastával? Do jakého interiéru bychom naši tapetu umístili?</p>	<p>Formy hodnocení:</p> <p>slovního hodnocení</p> <p>Kritéria hodnocení:</p> <p>aktivní účast na skupinové práci, schopnost zasadit svou tapetu do konkrétního prostoru</p>
--	---

5.3.2.1 Teorie (příloha):

Vyučující prezentuje následné charakteristiky jednotlivých rolí ve skupině na tabuli. Studenti si tyto charakteristiky přečtou a pod každou napíší jednu negativní vlastnost, kterou by mohla daná role mít.

Inovátor/ Vyhledávač:

+ Dominantní, brilantní nápady, otevřený. Chrlí nápady, které ostatní přijímají za své. S největší pravděpodobností začne vyhledávat originální řešení. Má tendenci být pozitivní a entuziastický, ale zájem o věc ztrácí stejně rychle, jako ho získává. Nedovolí týmu ztratit kontakt s okolním světem.

Koordinátor/ Formovač:

+Upřesňuje cíle skupiny a stanoví program. Zvládá sám sebe a je vstřícný. Zaměřuje lidi na to, co dokáží dělat nejlépe. Jasně komunikuje. Dominantní a otevřený. Bývá impulsivní. Rychle oponuje a rychle reaguje na výzvu. Jeho hlavní funkcí je formovat úsilí vyvíjené týmem. Snaží se sjednotit myšlenky a vytvářet vzory.

Analytik:

+Provádí důkladné analýzy. Obvykle nemá originální nápady, ale s největší pravděpodobností nedovolí týmu pustit se do nevhodného projektu. Nejméně osobně zainteresovaný člen týmu. Jeho pocity mu nezastiňují úsudek. Disponuje nejlepšími dovednostmi – interpretuje a vyhodnocuje velké objemy složitých dat.

Stmelovač:

+Otevřený, ne však dominantní. Citlivý. Uvědomuje si potřeby a obavy jednotlivců. Sympatický, populární, jemný – pojítka týmu. Dobře naslouchá, snadno komunikuje a povzbuzuje ostatní. Vyvažuje třenice mezi ostatními členy týmu. Nemá rád konfrontaci nebo konflikt. Je zvláště cenný ve chvílích, kdy se tým ocitá v problémech.

Realizátor:

+Přeměňuje myšlenky na zvládnuté úkoly. Vybírá to co je uskutečnitelné. Tvrdě pracuje a má sebekázeň. Preferuje stabilní struktury a snaží se je vytvářet.

Dotahovač:

+Sleduje nápad od začátku do konce. Věnuje pozornost detailu. Udržuje si smysl pro naléhavost. Zajišťuje, aby skupina postupovala směrem ke splnění stanoveného cíle. Do aktivit vnáší pořádek a strukturu. Nedovolí, aby byly přehlíženy nejdůležitější pravidla/details.

5.3.3 8.B 8. 3. 2016

Záměrem posledního bloku bylo porovnání práce ve skupině zvolené a nezvolené, pojmenování pozitiv a negativ, zhodnocení a porovnání výsledků prací z předchozího bloku s pracemi z tohoto bloku.

<p>RVP:</p> <p>VV- Žák vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků.</p> <p>rozvoj sociálních kompetencí žáků - kooperace</p>	<p>Cíl třetího 90 min. bloku:</p> <p>Uzavření tématu, porovnání spolupráce v náhodně rozdělené skupině a osobně zvolené skupině.</p> <p>Konkrétní výstup:</p> <p>tapeta 2x1m</p>
<p>Čtyři dimenze expresivního zážitku:</p> <p>Významová komponenta: tvorba tapety</p> <p>Konstruktivní komponenta: Užití rytmu v tapetě.</p> <p>Empatická komponenta: Jak se fakt, že jsem si mohl/a zvolit s kým budu pracovat, promítl v práci?</p> <p>Prožitková komponenta: Jak se mi ve skupině pracovalo?</p>	<p>Úroveň expresivního zážitku, která je rozvíjena:</p> <p>Empatická komponenta</p> <p>Konstruktivní komponenta</p>
<p>Vztah k oboru</p> <p>užité umění a interiérový design</p>	<p>Pojmový slovník:</p> <p>kooperace, pozitivum, negativum</p>

<p>Organizace výuky:</p> <p>5 min instrukce</p> <p>30 min motivační hra na podporu spolupráce</p> <p>10 min rozdělení do skupin a instrukce</p> <p>10 min přestávka</p> <p>30 min tvorba tapety</p> <p>15 min reflexe</p> <p>5 min úklid</p>	<p>Pomůcky a nároky na prostředí:</p> <p>prostor pro vytvoření kruhu pro reflexi, prostor pro tvorbu velkých formátů, uložení tašek a věcí do jednoho bezpečného rohu, kde nebudou ušpiněny</p>
---	---

<p>Zdůvodnění metod vzhledem k cíli:</p> <p>Pro porovnání práce ve skupině zvolené a přiřazené bylo potřeba zvolit metody založené na skupinové práci. Reflektivní dialog je využit pro pojmenování pozitiv a negativ práce v individuálně zvolené skupině.</p>	<p>Použité metody a časové rozložení:</p> <p>metoda dialogická, výtvarná činnost, metoda monologická</p> <p>30 min Motivační hra na podporu spolupráce.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ze židlí utvořte společně se žáky dva soustředné kruhy tak, aby byly židle z vnitřního kruhu otočeny proti židlím z kruhu vnějšího. 2. Každý žák si vezme list papíru, který přeloží podélně na polovinu, a tužku. Posadí se na jednu ze židlí. 3. Žáci sedící proti sobě mají nyní za úkol na svůj list papíru zapsat jméno spolužáka sedícího naproti. Poté zapíše 3 věci, které mají s dotyčným společné (na jednu polovinu papíru), a jednu věc, ve které se od sebe odlišují (na druhou polovinu papíru). Na těchto charakteristikách se domlouvají společně, na domluvu a zapsání mají jednu minutu. 4. Po uplynutí minuty dá učitel povel žákům sedícím ve vnějším kruhu, aby se posunuli o jednu židli doprava. Dále probíhá aktivita stejným způsobem, dokud se žáci ve vnějším kruhu nevrátí na své původní místo. 5. Žáci by se měli pokusit o to, aby se
--	--

	<p>společné charakteristiky nebo rozdíly pokud možno neopakovaly, tedy aby s každým novým spolužákem v diskuzi našli jiné charakteristiky, než jaké mají na svém papíře zapsány.</p> <p>10 min Reflexe: Co nového jste se dozvěděli o svých spolužácích? Překvapilo vás něco? Co konkrétně? Přišli jste na nějakou věc, kterou máte společnou s většinou třídy? Kterou? V čem se od ostatních odlišujete?</p> <p>30 min Návrh a tvorba tapety</p> <p>V nové skupině, motiv již není ničím omezen. Musí být schopni určit, do jakého interiéru by tapetu zasadili.</p> <p>10 min Reflexe</p> <p>5 min Úklid</p>
<p>Otázky k reflexi:</p> <p>Po aktivitě: Do jakého interiéru byste svou tapetu zasadili? Jaké rozdíly jste pozorovali mezi předchozí a touto</p>	<p>Formy hodnocení: kombinace klasifikace a slovního hodnocení</p> <p>Kritéria hodnocení: aktivní účast na skupinové práci, užití rytmu ve výsledně tapetě</p>

5.4 Reflektivní bilance pedagoga

5.4.1 1. blok

Paní učitelka mě představila studentům a pak se posadila do zadní lavice. Uvedla jsem žákům téma následujících tří vyučovacích bloků. Představila jsem jim tapetu jako součást interiérového designu a cíl jejich práce. Zeptala jsem se žáků, zda ví, co je to brainstorming. Po negativní zpětné vazbě jsem žákům vysvětlila, že jde o zaznamenávání nápadů k určitému tématu. Studenti při brainstormingu projevovali nekázeň a lhostejnost k tématu. Otázka, na kterou měli reagovat na tabuli zněla: Kde můžeme najít rytmus? Své nápady psali na tabuli a přesto, že aktivita byla dobrovolná, objevovaly se reakce jako „nikde“, „nevím“. Jedním z mála konstruktivních hesel souvisejících s tématem byla hudba. Pomocí doplňujících otázek typu: „Kde v našem těle můžeme slyšet, či cítit rytmus?“, nebo „Kde v přírodě se pravidelné střídání objevuje?“ jsme s žáky doplnili hesla jako srdeční tep, den a noc, roční období, spánek a bdění. Aktivitu jsem uzavřela propojením rytmu a tapety.

Hudební ukázky studenty podle předpokladu namotivovaly a ti pak pracovali podle zadání. Reflexe po úvodní aktivitě jevila znaky nezkušenosti žáků s komunikací o jejich tvorbě, většina z nich byla nejistá v projevu. Otázka k reflexi zněla, zda byl rytmus pravidelný, či ne.

První kolize nastala při rozdělování do skupin. Žáci projevovali značnou nelibost, až odpor, s některými spolužáky pracovat. Rozdělování do skupin byl tedy první moment, kdy se silně projevíly neshody a nesourodost osobností ve třídě. Celkem typickým jevem pro tento věk byla nechuť pracovat ve skupině se spolužákem opačného pohlaví. Dva žáci vylupnuli z rozdělování jako outsideři. Dalším nečekaným jevem byl výskyt tří alfa žáků, kolem kterých se tvořily skupinky. Také se vyskytli dva žáci, kteří mezi skupinami driftovali. Vyučující mi později sdělila, že v této třídě dochází k častým konfliktům a také v kontextu celé školy je třída vnímána jako problémová.

Dvě ze sedmi skupiny v předem určeném čase bohužel nezvládly vytvořit návrh, na kterém by se shodli všichni členové. Když jsem je upozornila na to, že s návrhem budeme v další hodině pracovat, odpovědí mi bylo: „... to nějak vymyslíme.“ Při reflexi se opět projevíly a zkonkretizovaly rozpory ve skupinách. Jasně vyplynulo, kdo je ve skupině vedoucí a kdo se jen tiše přizpůsobuje. Ve skupině dvou žákyň a dvou žáků nastaly rozpory

vkusu. Žáci, znatelně výtvarně zdatní, si prosadili nekonkrétní rytmizaci geometrického prvku do sloupu respektive trychtýře. Žákyně se na druhou stranu chtěli věnovat konkrétnímu předmětu a byly vyčleněny z práce.

Reflexe bohužel neproběhla zcela klidně. Velmi častého napomínání a utišování žáků, kteří komunikovali mezi sebou a rušili tím reflexi ostatních, narušilo časový plán hodiny, což nakonec vedlo k postupnému rozpadu reflexe.

5.4.2 2. blok

Hodina začala včas, žáci si vzali židle a sedli si do kruhu. Nicméně vzhledem k tomu, že na tento způsob nejsou zvyklí, trvalo asi 5 minut, než se všichni usadili. Zahájit hodinu bylo komplikované, žáci neustále hlučeli. Když jsem se dostala ke slovu, určila jsem následující pravidlo: pokud uvidí, že mám zvednutou ruku, také zvednou ruku a utichnou. Pravidlo fungovalo, ale ne sto-procentně. Vzhledem k rozpadu reflexe na konci prvního vyučovacího bloku reflektovali jsme skupinovou práci z minulé hodiny. Dvě skupiny měly neshody a problém v komunikaci, ostatních pět skupin zhodnotilo práci celkem pozitivně.

Poprosila jsem žáky aby si sesedli v kruhu do skupin, ve kterých pracovali, zadala jsem jim ať ve skupině vymyslí jedno pozitivum a jedno negativum skupinové práce. Část žáků se domlouvala na své práci a jen několik jich slyšelo zadání správně. Když žáci utichli, ti, které téma zajímalo, předneslo dobré nápady. Mezi pozitivy jmenovali rychlost, více nápadů, negativ zaznělo víc, byly zmíněny problémy jako špatná domluva, práce s lidmi které nemám rád, otrava. Během všech těchto aktivit si žáci povídali mimo téma, takže v některých momentech nebylo možné odpovědi či zadání slyšet – a to i přes aplikaci pravidla určeného na začátku. Žáci přišli po obědě a chtěli na WC. Když jim to učitelka nedovolila, přišli s prosbou za mnou.

Zadala jsem žákům individuální úkol přečíst si na tabuli charakteristiky týmových rolí a napsat alespoň dvě negativa k libovolné roli. Tento úkol měli plnit kdykoliv v průběhu tvorby výsledné tapety. Každá skupina dostala balící papír o velikosti 2 x 1 m. Sdělila jsem žákům kritéria a formu hodnocení. Žáci pracovali překvapivě výborně, pouze jedna skupina tří dívek bohužel nekooperovala, až po dvojím upozornění každá z dívek udělala alespoň část. Ve výsledku byly s prací hotové s předstihem, takže jsem jim dala za úkol pozorovat, kdo je v ostatních skupinách v jaké roli.

Časová dotace jedné hodiny na aktivitu vyšla úplně přesně. Praktickou část hodiny jsem ukončila 20 minut před koncem hodiny. Žáci uklidili a opět vytvořili kruh s tapetami v jeho středu. Tentokrát byla třída mnohem klidnější a pravidlo zvednuté ruky jsem využila minimálně. Ve zhodnocení vlastní role ve skupině si žáci nebyli zcela jistí, zajímavé bylo také porovnání žákova vnímání jeho vlastní role s tím jak se jevil žákyním, které měli za úkol pozorovat skupiny a odhadovat kdo jakou roli ve skupině zastává. Dvě skupiny, které v předchozí reflexi hodnotily svou práci ve skupině jako těžkou, potvrdily, že jejich spolupráce byla lepší. Všichni žáci se shodli, že se jim ve skupině pracovalo dobře, a že jsou s výsledkem spokojeni. Pouze jedna skupina neměla tapetu dokončenou, a to z důvodu odchodu jednoho člena skupiny po první hodině. Když jsem žáky poprosila o hodnocení hodiny jedním slovem, 60 procent žáků označila hodinu za nezáživnou (“nuda”, “vopruz”, “kravina” apod.), ostatní hodnotili hodinu vesměs pozitivně, či neutrálně.

Během hodiny padla několikrát otázka, “Proč tohle vůbec děláme?”. Na závěr jsem se jim pokusila opět vysvětlit výhody a význam práce ve skupině, ale obávám se, že jsem nebyla dostatečně stručná a jasná, protože i na konci hodiny jim význam práce nebyl jasný.

Hodina proběhla vcelku tak, jak bylo naplánováno. Hodnocení žáků však bylo negativní. Bohužel si nejsem jistá, jak takové žáky lépe motivovat. Vyučující hodinu zhodnotila pozitivně a o názoru žáků prohlásila, že jde jen o jejich “pózu”.

5.4.3 3. blok

Hodinu jsem začala rovnou v kruhu, chtěla jsem přesun do hry uspišit a tak jsem žákům vysvětlila pravidla hry. Demotivovali mne opět otrávené obličejové žáků, kteří jsou unavení po celém dni a ještě se museli vrátit do školy na dvouhodinovou VV. Samotná hra ale probíhala dobře a žáci komunikovali se zaujetím. Bohužel se při mém plánování projevila nezkušenost a hru jsem musela ukončit dřív, než se žáci vrátili na své výchozí místo. Reflexi po aktivitě jsem vyhradila příliš krátký čas pro tak velký počet žáků. Proběhla tedy velmi rychle a ne každý se dostal ke slovu. Přesto jsem měla pocit, že aktivita se neminula účinku. Několik žáků, kteří se vůči sobě chovali nepřátelsky v průběhu prvních dvou bloků, byli schopni o druhém sdělit, co mají společného a i mít z tohoto faktu radost.

Opravdové nadšení propuklo, když jsem žákům řekla, ať se rozdělí do libovolných skupin po 3 až 5 členech. Nastaly situace, kdy například dva žáci, kteří tvořili abstraktní tapetu chtěli být jen společně a další skupina šesti žáků argumentovala tím, že dvě odcházejí, a bylo bych jich málo. Nevím a nevěděla jsem jak tyto situace řešit, chtěla jsem zachovat dobrovolnost ve volbě skupiny, ale na druhé straně jsem nechtěla, aby na jedné tapetě pracovalo 6 lidí. Na takový počet se mi zdál formát příliš malý a další materiál jsme neměla k dispozici. Dvojici jsem spolupráci povolila, velké skupině ne. Žákům jsem to vysvětlila stejným argumentem, který mě k tomu vedl. Dohadovali se sice, že budou pracovat všichni, ale prostor na to abych skupinu případně rozdělila už nebyl.

Jak se dalo předpokládat, žáci byli hluční a bylo potřeba je neustále pobízet k práci. Výsledky tomu také odpovídaly, motivy byly prvoplánové a žáci měli problém dokončit tapetu v časovém limitu.

Při reflexi jsme vedle sebe položili jednotlivé práce z předchozích dvou bloků a práce nové. Reflektivní otázky zněly: “Jaká tapeta, na které jste pracovali, se vám zdá lepší?”, “Jaké rozdíly jste pozorovali mezi předchozí a touto skupinovou prací?” a “Co si z hodin odnášíte?” Názory na první otázku byly celkem vyvážené. Část žáků označila novou tapetu za lepší a část naopak označila za lepší první práci. Druhá otázka měla většinově kladné hodnocení druhé dobrovolné skupiny, ale objevily se i názory, že “předchozí skupina nebyla tak hrozná” a to i u žáků, kteří přímo po aktivitě skupinu hodnotili negativně. Odpovědi na poslední odpovědi byly ve většině jednoslovné a mé dodatečné otázky nevyvolaly větší reakce, pobavila mne odpověď žákyně, která ve třídě zaujímá pozici alfy. Prohlásila *...nakonec nejste tak strašná, jak to na začátku vypadalo.*

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo vytvořit ručně malovanou tapetu a soubor tří obrazů. Následně tuto práci reflektovat a zakotvit vlastní tvorbu v kulturním kontextu a ověřit užité téma v pedagogické praxi.

Postupnými proměnami se tapeta transformovala od pojetí této disciplíny jako velkoformátové malby k ustálení v tradičním pojetí tapety, rytmizující vybraný motiv. Inspirace strukturou masa není na první pohled znatelná, a proto je možné užití tapety i jako estetického objektu. Tapetu lze barevně variovat, záleží na záměru designéra s interiérem, díky užití nových médií není další úprava tapety problematická.

Samotná malba tapety byla náročnou disciplínou, kdybych měla k této práci přistupovat znovu, volila bych užití techniky kvaše. Tempera je vodou ředitelná a i po nanesení a zaschnutí je aplikace dalších vrstev obtížná až nemožná, jelikož se po navlhčení první vrstva naruší. Obrazy jsou přirozeným vyústěním motivu masovosti, rozšiřují a dotváří záměr reagovat na téma konzum. Prostředí, do kterého jsou ovce zasazené, je inspirováno skotskými vřesovišti. Vřes díky variaci barev, ve které se vyskytuje, tvoří zajímavou strukturu a při změně barevnosti tvoří ideální pozadí pro mé obrazy.

Didaktické ověření tématu ukázalo zajímavé propojení zákonitostí tapety a skupinové práce. Spojuje je potřeba jasné struktury a organizace. Každý člen skupiny musí mít jasnou roli, kterou zastává a za jejíž povinnosti odpovídá, stejně jako každý výtvarný prvek má v tapetě své dané místo a při porušení tohoto řádu se výsledek rozpadá. Zároveň je jak skupinová práce, tak tapeta, otevřená tvořivosti. Ve skupině nikdy není předem určeno, kdo jakou roli zastává, pokud se nejedná o ustálené, či přiřazené pracovní pozice. V tapetě kompozice prvků také není předem určena, podléhá libovůli tvůrce. Hledání zákonitostí jednotlivých výtvarných disciplín tak otevírá prostor pro pojení průřezových témat s výtvarnou výchovou.

7 Résumé

The goal of my thesis was to create a hand painted wallpaper along with three paintings. The work was to be reflected and connected to the cultural background of the theoretical part of the thesis. The topic of thesis was then applied to pedagogical practice.

The first approach to the topic was more a large scale painting and the final version was to be connected with traditional wallpaper which works in one motif and rhythm. The inspiration of the wallpaper motif came from structure of meat but the abstraction creates organic texture therefore the wallpaper functions as an aesthetic object. It is possible to modify the wallpaper in a graphic editor, which is why it depends solely on the interior designer what kind of effect the wallpaper should have on the space.

The painting of the wallpaper in its practical aspects was difficult and time consuming. Next time I would use technique of gouache. Tempera is unstable technique and work in layers is difficult due to disruption of the original layer when water is applied. The three paintings coincide to the theme of the wallpaper. They focus on the reaction to the mass production and consumerism which is a topic that is touched upon in the thesis. The background of paintings is inspired by Scottish heaths. Heat owing to the various colours it occurs in is creating interesting structures.

Didactic verification of the topic showed that there is a possible connection between rules of wallpaper and cooperation in group. Clear structures and organisation is a connection that can be found. Each member of a group has to perform its duties as well as each art element has its fixed position in the wallpaper. When the cooperation fails the structure is broken the outcome falls apart. Similarly the cooperation and creation of wallpaper is a highly creative process. The roles in a team are never set in advance if we are not talking about assigned working positions. Organization and structure is all in hands of the author. Searching for rules of artistic disciplines opens the possible connections between art and other educational subjects.

8 Seznam použité literatury

BROOKER G., STONE S., Co je to interiérový design?, Praha 2010, ISBN 978-80-7391-435-6

VON WOLFGANG RAITH. IM AUFTR. DER A. S. CRÉATION TAPETENSTIFTUNG. *Das 1x1 der Tapete ein Lehrbuch für Handwerker und alle, die es werden wollen*. Ditzingen (Stuttgart): Tervehn, 2009. ISBN 9783935470131.

RUHRBERG, Karl, WALTHER, Ingo F., ed. *Umění 20. století: [malířství, sovitury a objekty, nová média, fotografie]*. V Praze: Slovart, 2011. ISBN 978-3-8365-3519-9.

RŮŽIČKA, Vlastimil. *Politika a média v konzumní společnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3667-9.

ZUSKA, Vlastimil. *Estetika: úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2001. 131 s. Filosofická setkávání; sv. 1. ISBN 80-7254-194-3.

BARTHES, Roland. *Mytologie*. 2. vyd. v českém jazyce. Přeložil Josef FULKA. Praha: Dokořán, 2011. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-359-2.

ROESELVÁ, Věra. *Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, ©2004. 265 s. ISBN 80-902267-5-2.

Obec Hlohovice. *Historie obce*. [online]. Poslední změna: 22. 6. 2017 [cit. 7.5.2017].

Dostupné z: <http://www.hlohovice.cz/m/informace-o-obci/historie/>

BLAHOVA, Hana. *Konzumní společnost a konzumní kultura*. Brno 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Ústav hudební vědy. Sdružená uměnovědná studia. Vedoucí práce Mgr. David Balarin.

Artmix, Zlatá šedesátá ve výtvarném umění [epizoda dokumentárního magazínu]. Česká republika - 2017. ČT art. 21.3. 2017 23:10.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2016.

9 Seznam obrazových příloh

Výsledné tapety

Základní stavební prvky tapety

Vývoj barevných variant

Vizualizace v interiéru

Výsledné obrazy

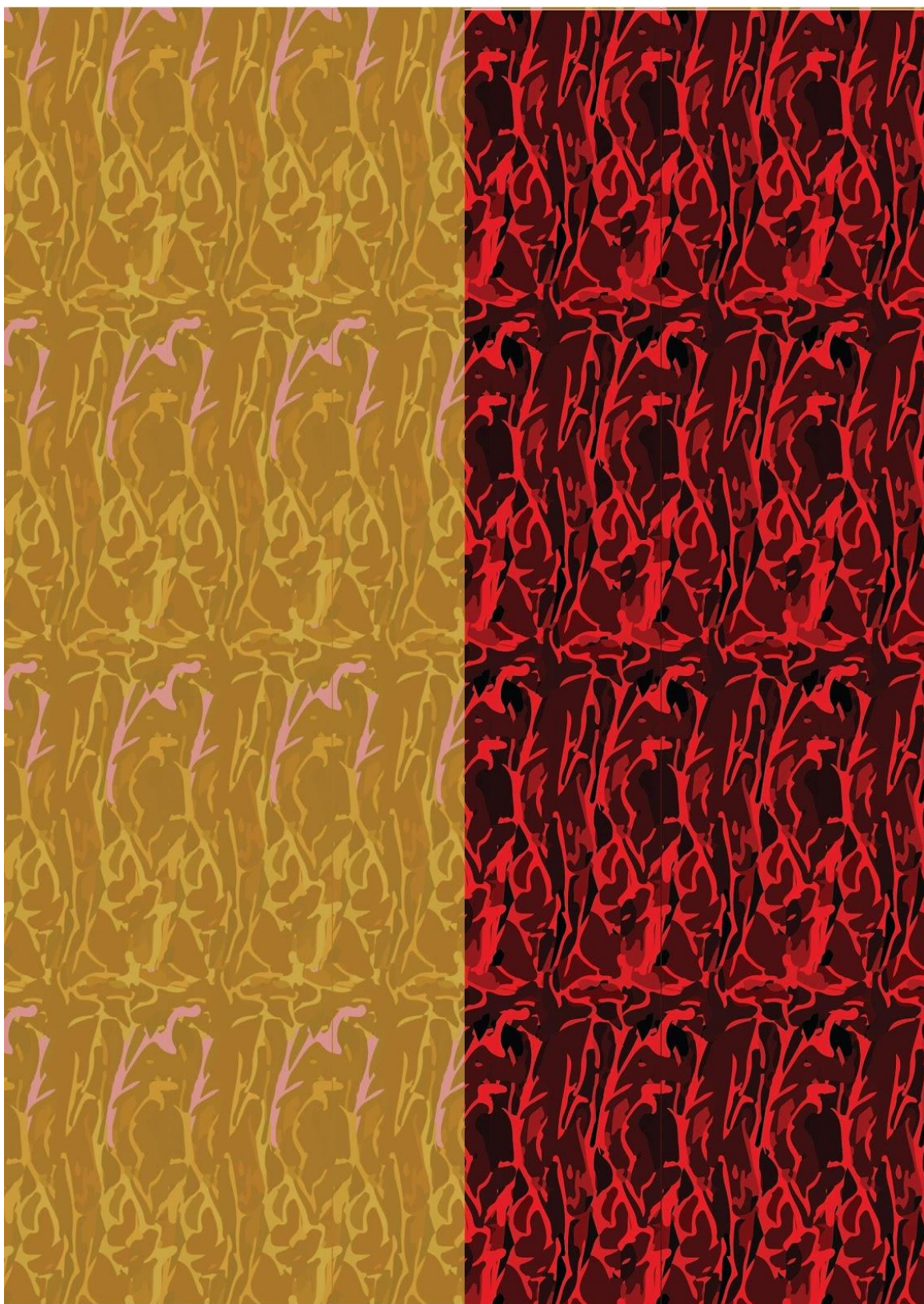
Inspirační interiér

Výstupy z odučených hodin

Soubor obrazů

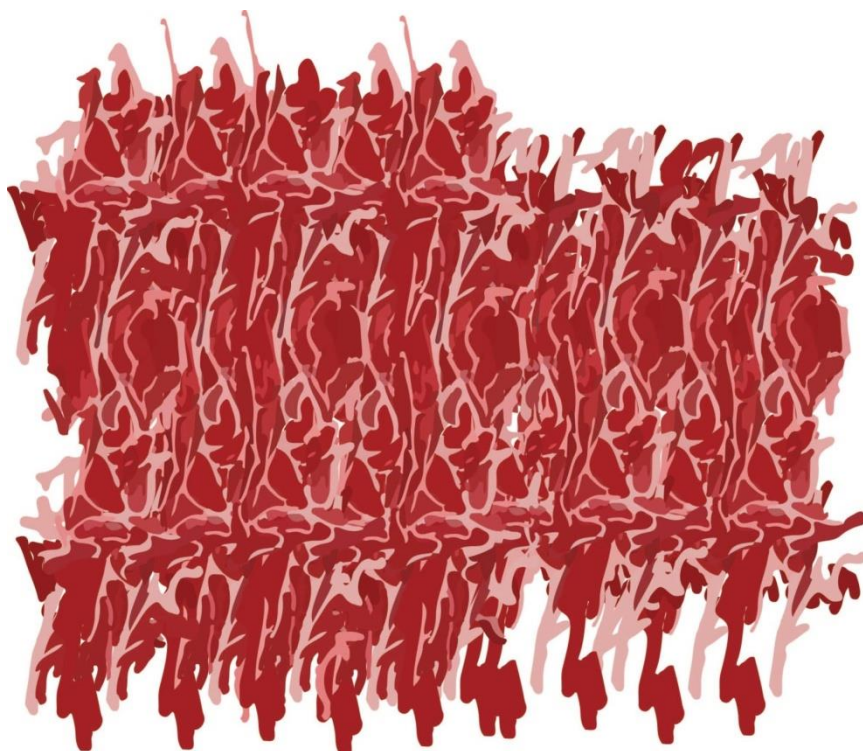
Řazení tapety

Výsledné tapety

Obrazek č. 1

Základní stavební prvky tapety

Obrázek č. 2

struktura, ze které byl extrahován jeden díl tapety

Obrázek č. 3

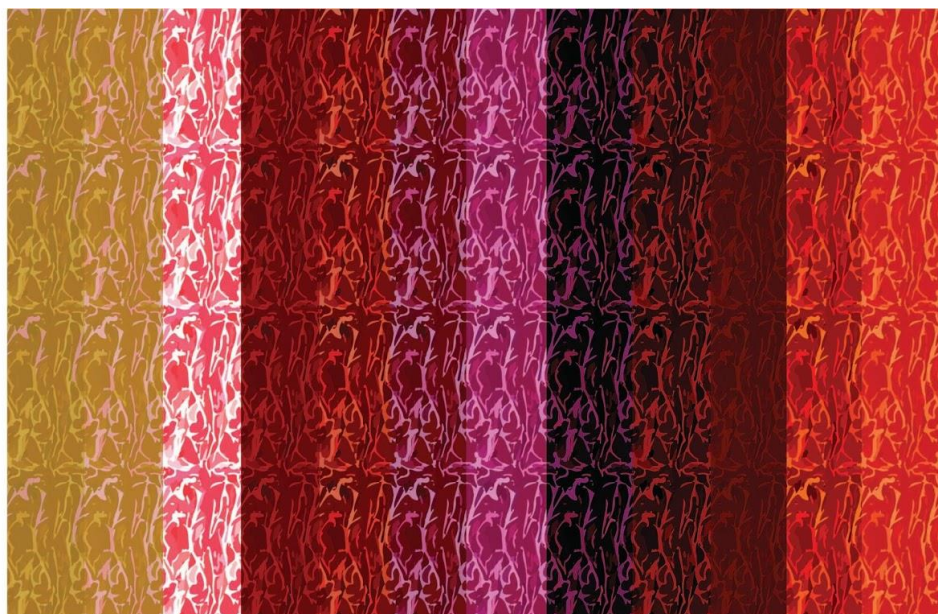
základní stavební díl tapety

Vývoj a barevné varianty

Obrázek č. 4

Původní návrh tapety

Obrázek č. 5

Vizualizace v interiéru

Obrázek č. 6

Inspirační interiér

Obrázek č. 7

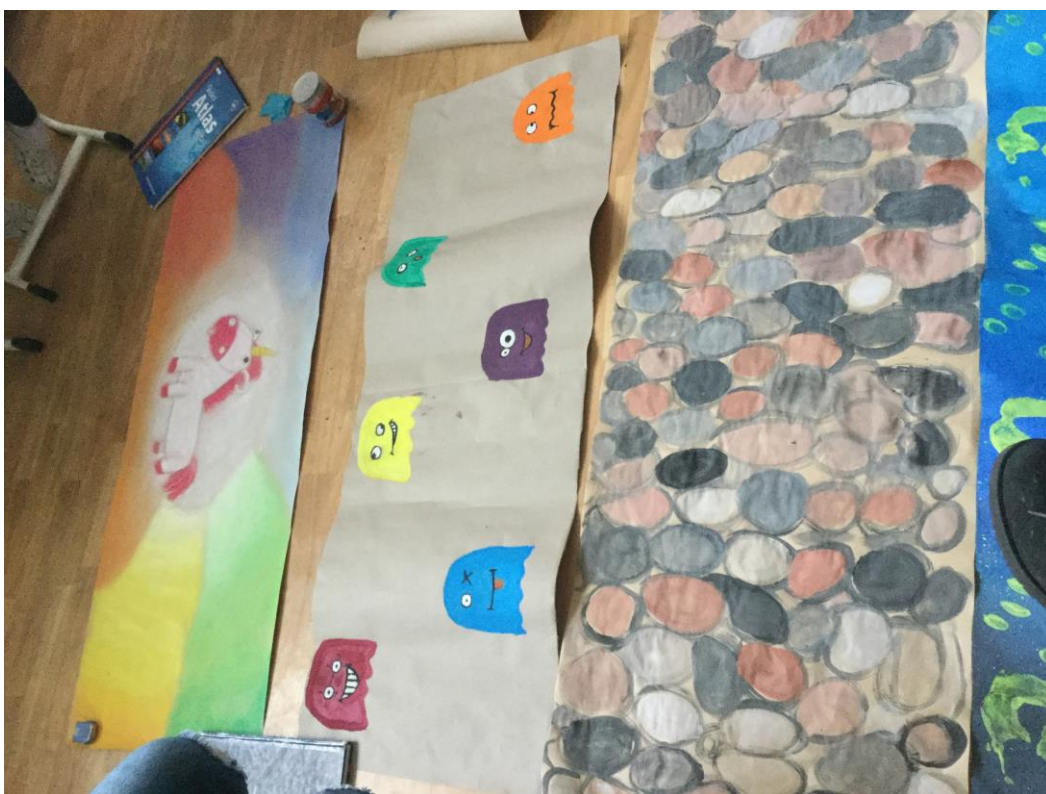

Obrázek č. 8

Výstupy z odučených hodin

Obrázek č. 9

Obrázek č. 10

Soubor obrazů

Obrázek č. 11

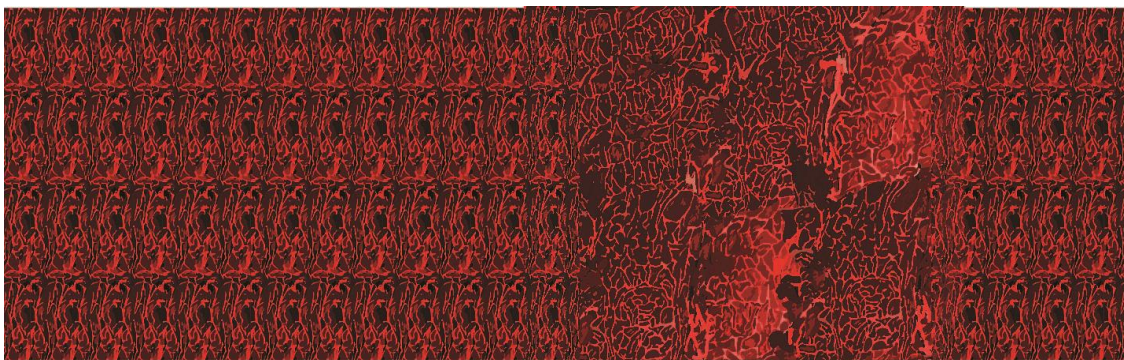

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

Řazení tapety

Obrázek č. 14